

виробництва. Вони здатні в першу чергу розвивати нові галузі виробництва, тим самим успішно згладжувати протиріччя між диверсифікацією і спеціалізацією виробництва, досягти кращих результатів господарювання. Такі підприємства володіють більшим фінансовим запасом для започаткувати нового виробництва, що зменшує потребу в позичковому капіталі. І навпаки, невеликі підприємства з низьким рівнем концентрації виробництва не в змозі розвивати багато галузей, а тому їм слід більше спрямовувати свою діяльність на спеціалізоване виробництво із стабільними витратами на виробництво та гарантійним збутом продукції.

Висновки. Впровадження диверсифікації в сільськогосподарське виробництво є беззаперечно допоміжним, а то й головним фактором забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства. Вибір стратегії диверсифікації дає змогу підвищити конкурентоспроможність продукції та підприємства, збільшити її збут завдяки повнішому задоволенню потреб споживачів. Нині диверсифікація в аграрному виробництві є об'єктивним процесом, який зумовлений дією багатьох факторів конкурентного середовища. Вона має позитивний характер, оскільки спонукання до інтеграції з вітчизняними переробними підприємствами підвищує рівень їх завантаженості, підвищує рівень їх конкурентоспроможності на внутрішньому та світовому ринку і сприяє забезпеченню економічної та продовольчої безпеки держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабышева Е. Сбытовая деятельность и диверсификация производства сельскохозяйственных предприятий // АПК: экономика, управление. – 1997, № 8. – С. 15-19.
2. Борисова В.А., Маслак Н.Г., Корецький М.Х. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва фермерських господарств. – Суми: Видавництво „Довкілля”, 2002. – 202 с
3. Гриценко О. Гроші та грошово-кредитна політика: Навчальний посібник. – К.: Основи, - С. 26-29.
4. Зіновчук В.В. Кооперативна ідея в сільському господарстві України і США. – К.: Логос, 1996. – 224 с.
5. Лемішко О.О. Диверсифікація – найважливіший фактор підприємницької діяльності у сільськогосподарських підприємствах Луганської області // Економіка АПК. – 2001. - №4. – С.128.
6. Підприємництво в аграрній сфері економіки / М.Й. Малік, Ю.О. Луценко, Л.В. Романова та ін. / За ред. П.Т. Саблука, М.Й. Малика. – К.: ІАЕ, 1998. – 514 с.
7. Реформування та розвиток підприємств агропромислового виробництва (посібник у питаннях та відповідях) / За ред. П.Т. Саблука. – К.: ІАЕ, 1999. – 532 с.
8. Рыночная экономика: 200 терминов / Под общ. ред. Г.Я. Кипермана М.: Политиздат, 1991.-224 с.
9. Словарь-справочник предпринимателя / Сост. Н.Н. Ермощенко, Н.Н. Скворцов. – К.: УкрИНТЕИ, 1993. – С. 47.
10. Шепіцен А.О. Стратегія диверсифікації як основа формування конкурентоспроможності аграрної продукції // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2003. - №3. – С. 256-259.
11. Міхаліна І.Г. Організаційно-економічні механізми диверсифікації сучасного аграрного виробництва // Державне управління. Статистика України, №3, 2006.
12. Міхаліна І.Г. Диверсифікація агровиробництва – необхідна складова управління ризиками // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України: Київ. 2006р. №3.

УДК 330.322.2

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ГОЛОВНИЙ ФАКТОР КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Малютін О.К., Слабоспицька О.Ю.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інвестиційна діяльність підприємства є найважливішим елементом перспективного розвитку та ефективності функціонування компанії. Без суттєвого підвищення інвестиційної активності вітчизняних підприємств стануть неможливими формування постіндустріальної структури економіки та ліквідація наслідків односторонньої індустріалізації, яка характеризується низькою механізацією сільського господарства та нерозвинутими транспортними комунікаціями. Також ускладнюється досягнення світового рівня національними технологіями виробництва товарів та послуг.

Основною проблемою низької інвестиційної активності підприємств є погіршення характеристик наукового потенціалу країни, невисокий коефіцієнт оновлення основних фондів, а також відсутність загальнонаціонального визнання пріоритетності спрямування коштів в виробництво та забезпечення стійкого зростання в порівнянні з поточним споживанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гострота проблеми активізації інвестування економіки підтверджується значною увагою до неї вітчизняних науковців: І.А. Бланка, Б.В. Губського, В.Д. Лагутіна, Д.Г. Лук'яненко, С.В. Науменкової, Ю.В. Макогона, А.А. Пересади та російських вчених – Г.І. Бірмана, В.В. Ковальова, Я.С. Мелкумова, Я.М. Міркіна, О.Л. Смірнова. Істотний внесок у розробку цієї тематики зробили Дж.фон Нейман, О. Монгенштерн, Дж.М. Кейнс, Г. Марковіц, Ф. Модільні, В. Шарп та ін.

Але, незважаючи на високий науковий рівень робіт, окремі аспекти цієї багатогранної проблеми залишаються недостатньо дослідженими.

Формулювання цілей статті. Основною метою даної статті є дослідження умов підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на основі інвестицій та оцінка ролі держави в цьому процесі. Зазначені завдання віддзеркалюють необхідний цикл робіт для формування інвестиційної стратегії підприємств в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Суспільний розвиток кожного регіону, країни в цілому, зростання їх економічного потенціалу, підвищення життєвого рівня населення, поліпшення якості продукції все це залежить від активності інвестиційної політики.

2008 рік став періодом закінчення циклу росту міжнародних інвестицій, який спостерігався з 2004 року, коли потоки міжнародних капіталовкладень почали досягати свого історичного максимуму (1,8 трлн. дол. США) [1]. Зниження інвестиційної активності на міжнародному ринку – результат впливу двох негативних факторів. По-перше, збільшення обмеженості в доступі до фінансових ресурсів з причин зниження корпоративних доходів підприємств. По-друге, це негативні економічні перспективи, що стали наслідками світової фінансової кризи. Саме ці фактори вплинули на екстенсивне скорочення вітчизняними компаніями своїх витрат та на коригування інвестиційних програм, які стали більш гнучкими до подальшого погіршення економічної ситуації.

На сьогодні важко спрогнозувати середньострокові перспективи обсягів іноземного інвестування в Україну. Але, безперечно, основними рушійними силами активізації інвестиційних потоків в країну повинні стати інвестиційні можливості за рахунок дешевої вартості активів, реструктуризація промисловості, тенденція в інтернаціоналізації компаній. Державна політика повинна відігравати головну роль в виконанні сприятливих умов для швидкого оновлення потоків інвестицій. Структурні реформи повинні бути спрямовані на забезпечення більшої стабільності вітчизняної фінансової системи.

Очевидним є те, що для забезпечення стабільного економічного росту та укріплення позицій в світовій економіці Україні необхідно приступити до розширення джерел конкурентних переваг за рахунок інвестицій, яке передбачає готовність та здатність українських підприємств до агресивного інвестування. На цій стадії вітчизняні підприємства вкладають кошти в сучасне, ефективне обладнання та кращу технологію, яку можна придбати на світовому ринку. Інвестиції також спрямовуються на закупівлю ліцензій та створення спільних підприємств.

Підвищення конкурентоспроможності на основі інвестицій можливе головним чином в капіталоемних галузях, що застосовують ефект масштабу та випускають стандартизовану продукцію.

Активізація інвестиційного процесу передбачає абсолютне та відносне (в відсотках до ВВП) збільшення валового нагромадження. Збільшення нагромаджень є можливим при умові підвищення рентабельності та стабільного нарощування обсягів прибутку основної маси українських підприємств. Тому важливою умовою цього є покращення фінансового стану реального сектору, реструктуризація або ліквідація збиткових підприємств.

Але одного тільки збільшення нагромаджень недостатньо для інтенсифікації процесів оновлення основного капіталу. Особливістю сучасних умов є те, що значна частина валового нагромадження спрямовується в тіньовий сектор або за кордон у якості сплати зовнішнього боргу. Тому поліпшення інвестиційного клімату в країні також є першочерговим завданням, яке потрібно вирішити з метою забезпечення росту капіталовкладень.

Збільшення обсягу нагромаджень надасть можливість приступити до оновлення морально застарілого вітчизняного технологічного базису: рівень амортизації основних фондів в сфері виробництва та розподілу електроенергетики, газу та води складає 60,7% [2]. А з такими основними фондами складно випускати конкурентоспроможну на світових ринках продукцію. Заміна технологічного базису потребує величезного обсягу капітальних вкладень, які повинен забезпечити уряд України протягом найближчого десятиріччя.

Можливості національних підприємств утримувати та збільшувати конкурентні переваги багато в чому визначається станом економічного середовища. Тому формування такого середовища – одна з головних задач держави в ринкових умовах господарювання.

В Україні в 90-ті роки цілями економічної політики держави були господарська лібералізація, приватизація та фінансова стабілізація. Ця політика, як відомо, не призвела до формування маси ефективних власників, які були б зацікавлені насамперед в збільшенні виробництва, пошуку фінансових ресурсів для інвестицій в основний капітал. Наслідком такої політики стали складнощі підприємств з отриманням оборотних коштів, обмеженість технічної модернізації обладнання. Поза увагою залишились розширення виробничої бази експорту в галузях високих технологій, розвиток перспективних імпортозамінюючих виробництв, удосконалення транспортної та інформаційної інфраструктур. Вітчизняний капітал концентрувався переважно в торгово-фінансовій сфері та виводився за кордон.

На 2004-2015 рр. урядом розроблена стратегія соціально-економічного розвитку України, структурними завданнями якої зазначені створення умов для набуття Україною повноправного членства в ЄС, забезпечення сталого економічного зростання, утвердження інноваційної моделі розвитку, соціальна переорієнтація економічної політики [3]. Стратегією передбачається створення умов для модернізації та підйому вітчизняної економіки, її більш активне включення в систему світогосподарських зв'язків.

Цілі стратегії знайшли відображення в середньостроковій програмі розвитку України, схваленій урядом України 13 вересня 2008 року. Програма передбачає вирішення важливих соціальних, інституціональних, макроекономічних і структурно-інвестиційних завдань. В ній зазначаються заходи, які необхідно здійснити з метою удосконалення економічного середовища, поліпшення інвестиційного та підприємницького клімату.

Передбачається підвищити якість життя кожної людини, створити сприятливі рамкові умови для підвищення конкурентоспроможності економіки; забезпечити основу для технологічного прориву в індустрії шляхом підвищення технологічного рівня промисловості і підвищення рівня енергозабезпечення економіки, використання нових і відновлювальних джерел енергії. Також програмою передбачено зняття

інфраструктурних обмежень. Зокрема, для цього, в першу чергу, необхідний розвиток сучасних транспортних коридорів, інтеграція в загальноєвропейську інфраструктуру, розвиток залізничного транспорту, морських портів, аеропортів і сучасних засобів зв'язку. Визначена необхідність впровадження принципів державної підтримки аграріїв відповідно до умов СОТ, переорієнтація аграрного виробництва з урахуванням кліматичних змін, нарощування виробництва продукції тваринництва і рослинництва. Програма припускає створення сучасної інноваційної системи, яка передбачає: вдосконалення системи генерації знань, формування цілісної інноваційної інфраструктури і системи трансферу технологій, підвищення ефективності управління інтелектуальною власністю, стимулювання попиту на інновації [4].

Безумовно, при умові здійснення вище перелічених заходів можна в принципі очікувати певного покращення конкурентного середовища. Але програма в недостатній мірі враховує потребу розвитку таких факторів конкурентних переваг України, як формування кластерів конкурентоспроможних галузей.

В цьому сенсі суттєвого значення набуває стимулювання малого бізнесу, який може враховувати потреби ринку, оперативного переорієнтувати виробництво і до того ж забезпечувати зайнятість та ріст доходів населення.

Держава повинна відігравати в цьому більш активну роль. Вона має можливості забезпечувати нарощування споживчого попиту; виконання прийнятих законів щодо збільшення зарплат, пенсій, стипендій і т.д.; стимулювання інвестиційного попиту шляхом системи оподаткування; кредитування модернізації виробництва через банки з державною часткою; розміщення на конкурсних умовах державних замовлень.

Важливим є питання розробки та здійснення державою ефективної промислової політики, яка повинна бути спрямована на формування взаємопов'язаних конкурентоспроможних галузей та виробництв. На користь цієї політики виступає приєднання України до СОТ в 2008 році.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумки розгляду ролі інвестицій як головного фактору конкурентних переваг вітчизняних підприємств, необхідно зазначити, що перетворення інвестицій в одне з джерел конкурентних переваг підприємств буде залежати не тільки від збільшення їх обсягів, а й від зміни їх галузевої спрямованості, яка на даний момент не сприяє прогресу структури промисловості. В цьому сенсі важливого значення для вітчизняних підприємств набуває питання укрупнення бізнесу, який на даний момент конкурувати з іноземними компаніями може не в повній мірі.

Важливу роль в інтенсифікації інвестування повинні відіграти заходи, спрямовані на зниження інфляції в країні, укріплення банківської системи, подальше реформування оподаткування та низку інших. При цьому основні обсяги інвестицій повинні спрямовуватись на модернізацію виробництва та підвищення його технологічного рівня.

Без цілеспрямованої діяльності держави, що змінює стан економічного середовища в кращий бік, вітчизняні підприємства не будуть мати необхідних мотивацій в розвитку своїх конкурентних переваг.

Для вітчизняних підприємств важливого значення набуває питання формування своєї інвестиційної стратегії, яка визначить цілі окремого підприємства в області капіталовкладень та вкладень у фінансові активи, розвитку виробництва, формування оптимальної структури інвестування, а також дасть змогу організації пов'язувати стратегічне, тактичне та оперативне управління інвестиційною діяльністю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Assessing the impact of the current financial and economic crisis on global FDI flows [Текст] / UNCTAD, January 2009. – 23 p.
2. Інфраструктурні інвестиції – передумова економічного зростання в країні [Електронний ресурс]

/ Державне агентство України з інвестицій та інновацій – Режим доступу: www.in.gov.ua

3. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції» [Текст] / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України – К.: IBЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с. ISBN 966-7773-68-X

4. Проект Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2009 рік. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2008 р. N 1217-р Київ [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: www.rada.gov.ua

УДК 338.43.432:658.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Черненко С.М.

Постановка проблеми. Глобалізація поставила перед урядами багатьох країн проблему пошуку нових форм і методів адаптації національного економічного та політико-правового середовища до сучасних вимог здійснення міжнародних економічних відносин. В останні десятиріччя у світі відбувся перехід до динамічних конкурентних переваг в зовнішній торгівлі, за яких в конкурентній боротьбі здобувають вигідне для себе місце у світовому поділі праці не галузь чи компанія, які мають дешевші виробничі ресурси, а ті, щодо яких створено найбільш сприятливі умови для розвитку.

Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України є критично важливим напрямом економічної стратегії держави. Розширення ЄС, вступ до СОТ, реалізація інтеграційних домовленостей з країнами ЄЄП, тенденції зміцнення світових економічних центрів відкривають для України нові перспективи та можливості підвищення конкурентоспроможності цього сектору економіки - і водночас містять ризики й виклики щодо пошуку Україною адекватного місця в світовому та регіональному поділі праці.

Відтак на порядок денний постає завдання формування відповідної узгодженої системи довгострокових заходів державної політики, спрямованих на оптимальне використання надбаного позитивного підґрунтя для зміцнення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки, концентрацію технічних, фінансових, людських, організаційних ресурсів, набутих протягом періоду економічного зростання, на завданнях структурної перебудови інноваційної спрямованості. Така політика має забезпечувати перехід від нинішньої практики здобуття конкурентних переваг переважно за рахунок цінових чинників до реалізації факторних переваг, якими є: природноресурсне багатство, людський капітал, науково-технологічний потенціал, геоекономічні чинники тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору досить активно піднімаються науковцями. Так, в праці [1] авторами аналізуються і робляться акценти на методиці визначення відтворювальних цін і розрахунок узагальненої оцінки діючого ціноутворення, державній підтримці власних агропродовольчих виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках, техніко-технологічному оновленні, підвищенні якості і безпеки продовольства. Саблук П.Т. вказує на те, що на державному рівні потрібно підтримувати технологічне переозброєння переробної промисловості, впроваджувати спрощені процеси в результаті застосування імпортного устаткування. Це забезпечить прискорення розвитку ринкової інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому ринку [2, с.9]. Про те, що аграрний сектор має історичний шанс реалізувати нарешті свої порівняльні та конкурентні переваги, ставши каталізатором динамічного зростання економіки в цілому, адже приріст ВВП, досягнутий за рахунок сільського господарства, ефективніше сприяє зниженню рівня бідності населення порівняно з іншими галузями,